

ESİN AYKANAT AVCI VE “YAŞAMA İHTİMALİ”

HIDIR ELİGÜZEL

Keşif Alanı

Yaşama İhtimali,¹ Esin Aykanat Avcı'nın ilk kişisel sergisiydi. Daha önce farklı kolektif sergilerde yer alan benzer eserlere karşın, *Yaşama İhtimali*'nde uzun ömürlü araştırmaların, uygulamaların ve denemelerin sonunda ortaya çıkmış eserleri birlikte gördük.

Aykanat Avcı, Daire Sanat Açık Atölye Sanatçı Programı'nın 2022 İlkbahar dönemi konuk sanatçılarından biri olarak, Daire Sanat'ın kendisine tahsis edilen kısmını atölyeye dönüştürmüştü. Bu atölyeyi kendisi Keşif Alanı olarak tarif etmiş² ve “insanın doğayla ilişkisi, sanatçının ise maddeyi keşfetmek, denemek, öğrenmek ve onunla mücadele etmek, zaman zaman da ona uyum sağlama ya çalışması üzerine” kurulduğunu dile getirmişti: “İnsan ile doğa arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalarının atölye süreçleri de bu eylemlerin bir simülasyonu niteliğindedir.” Aykanat Avcı bilinçli bir şekilde Türkiye sanat çevresinin esasında çok da başarılı olmadığı bir temanın içine attı kendini: Ekoloji. Doğa, sanatçı ve nesne odaklı döngüde sanat eserlerinin Türkiye güncel tartışmalarının uzağında kaldığını ve fikirlerden yararlanan ancak fikir üretmeyen birer çıkartıya dönüştüğünü görüyoruz.

Çağdaş sanatçılarımız Türkiye'deki eko-kırımlara, kent kırılma noktalarına, yurttaşın doğayı rant olarak görme algısına, iktidarın ve sermayenin vahşi talepkârlığına duyarsız. Bu nedenle Keşif Alanı atölyesinin iddiası kendi sınırlarının çok ötesine uzanıyor.

Keşif Alanı bilimsel bir araştırmanın hipotezi ise, *Yaşama İhtimali* tezin kendisi olabilir.

Doğanın Yapıcılığı ve Biyosanat

Doğa halen insanlık için kaynak ve ilham olmaya devam ediyor ama hâlâ tam olarak ölçülebilir, öngörülebilir değil. Elbette insanlık eskiden beri doğayı ona egemen olabilmek için tanımaya çalışıyor. Doğa bu zihinsel yapıda insanın gövdesinin bir uzantısı gibi kurgulanıyor. Çünkü bedenün güçleri ile doğanın kuvvesini kullanma istekleri koşutluk gösterir.

Doğa kavramı sanat camiası için son zamanlarda oldukça çetrefilli hale geldi. Sanat dünyasının doğa kavramını işlevsiz ve toplum dışı ilan ederek sergileme eğiliminde olduğunu söylemek mümkün. Doğa ya dair her türlü betimlemenin aynı zamanda doğayı nesneleştirildiğine tanıklık ediyoruz. Doğa kendi hakkında konuşamayan, ancak kendisi hakkında en

çok fikir zikredilen bir fenomene dönüşmüş durumda.

İnsanlar ormanın ve doğanın tekinsizliğinden korkup yaşam alanları ve şehirler kurdular. Sonra kendi kurdukları şehirlerden kaçıp ormanlara, doğaya dönüyorlar. Ebeveyne kızıp evi terk eden çocuğun kendisiyle, ailesiyle yüzleşip evine dönmesi mi, yoksa orman ile kentin aynı tekinsizliğe ulaşması mı? Nasıl yorumlamalı bilmedim ama her iki durumda da yaşama olanağı artırılmak isteniyor. Ancak yaşama olanağı daha iyi yaşam yerine daha öngörülebilir ölüm ihtimalleri üzerinden hesaplanır oldu. Temel dürtüsü yaşamak değil de ölmek olan üçüncü dünyanın tüm insanlarına selam olsun.

Peki, bir yaprak ile tanışıklık kurdunuz mu hiç?

Aykanat Avcı, doğa araştırmacıları gibi, mercek yardımıyla incelediğinde yaprakların insanlarınkine benzer bir damar yapısı olduğunu keşfediyor. Laboratuvar sürecine giren yapraklar, üzerlerine başka canlı dokuların nakledilmesiyle sanatçı tarafından farklı bir formda yaşama döndürülüyor.

Yaşama İhtimali

“Yapıcıların yüreği
bayram yeri gibi civıl
ama yapı yeri bayram yeri
değil.yapı yeri toz toprak.

*Çamur, kar.
Yapı yerinde ayağın burkurlur
ellerin kanar.”³*

Esin Aykanat Avcı, sergisinin adını *Yaşama İhtimali* koyarken bence daha olumlu bir perspektiften bakıyor. “Yaşama ihtimali, yaşamı niteleyen bir tamlama gerçeğini de içerisinde barındırıyor.”⁴ Bu metin serginin olumsuzluğuna yaklaşmaya gayret göstermekle birlikte, “Ölüm İhtimali”nin genel kaniya yerleşmesinin izlerini sürüyor. İnsanlığın karşılaştığı çıkmazlardan biri de hayatın değerinin veya anlamının ne olduğu, nasıl arttığı veya azaldığı, hatta hangi durumlarda önceliğini yitirebileceğidir. Başlangıçta yaşamı yüceltirken zamanla ölümü kabullenir, hatta kimi durumlarda ölümün yaşama tercih edilebileceğini teoriye dökeriz.

Farklı teknikle üretilen eserler arasında bağlantılar kuran *Yaşama İhtimali* sergisi, meseleye organik bir pencereden bakıyor. İnsanlar, canlılar ve yaşam alanlarının karşılıklı etkileşimlerinden çok, steril bir görüntüyü ve onun arındırılmış evren kesitini deneyimliyoruz. Sergide doğaya dair eksik olan öge, insan. Aykanat Avcı, bu eksikliği, sergiyi izlemeye, hazırsa deneyimlemeye gelen sanatseverler ile gidermek istemiş. Bir galeriyi değil de halka açık bir laboratuvarı ya da ölgün dalların ve yaprakların sergilendiği bir arberetumu ziyaret ettiğimizi duyumsayabilirsiniz. Küreselleşen bilişimin, kitleselleşen turizminin ve her şeyin hemen erişebilir olduğu zamanda kurgulanan bu sergi, doğanın bir ürün, bir kaynak, üretilebilir

nesne olarak algılandığı tarihsel bir dönemin yansıması gibi.

Simbart Project’in sergi mekânı klasik anlamda ‘beyaz bir küp’. Zeminin beyazlığına Çukurcuma Caddesi’ne bakan ve tamamı cam olan giriş duvarını da eklediğimizde, dışarıdan geçen turistler için seyirlik bir manzara hatta bir sahne olduğunu söyleyebilirim. Özellikle eserlerin önünde sanatçı ile yapılan görüşmelerde ortaya çıkan jestler ve mimikler çoğu kez bir konsültasyon ciddiyetinde gerçekleşiyor. Çünkü Aykanat Avcı’nın eserlerinin odağında bir biliminsanı titizliğinde üretilen biyolojik yapıları değiştirilmiş, çoğaltılmış ve nakledilmiş yapıları görüyoruz. Yaprakların giderek klorofillerinden arındırılarak şeffaflaştırıldığı bu evrelerden sonra karşımızda insanın damar yapısıyla, sinir ağlarıyla uyumlu saydam yapraklarla karşılaşılıyor.

Simbart Project Galeri’nin kurgusal doğa laboratuvarının sayesinde doğayı kolektif oldu-

ğu kadar bireyselliklerin toplamı olarak da okuyabiliriz. Sanatçının insansız doğa laboratuvarı olan *Yaşama İhtimali*, doğayı üretilmiş eserlerin mercüğünden, yapaylık ve insan yapımı nesnelere aracılığıyla tasarlıyor. Aykanat Avcı, galerinin girişinden itibaren üretim sürecini ve üretim malzemelerini, ayrıca da eserlerini bilimsel, biyolojik bir ürün olarak nitelersek, estetik medyumlarının olanaklarını sanatseverlere sunuyor. Bir tür biyosanat eser sergisinden bahsedebilirim. Galeriye girildiği gibi karşı duvarda tek parça halinde olan “Ben Biterim O Başlar, O Biterse Ben Başlarım”⁵ gördükten hemen sonra orta alanda yüksek bir masada dört tip kavanozun içinde sergilenen şeffaflaştırılmış yapraklar (“Unuttuğum Bitkiler”⁶) teması imkânsız kılıyor. Ve bu temassızlık sergi alanından çok laboratuvar titizliğinden kaynaklanıyor. Büyüteç en başından beri hissedilen laboratuvarı kesinleştiriyor.

Esin Aykanat Avcı

Yerleştirme, Esin Aykanat Avcı

Eserlerini farklılaştırma konusunda Esin Aykanat Avcı oldukça üretken. Büyük yaprağın ("Ben Biterim O Başlar, O Biterse Ben Başlarım") kopan kısmını tıpkı bir mikro cerrah gibi titizlikle devam ettiren sanatçı, karşı duvarda ("Kalıcı Yaşam Serisi") ve galerinin farklı bir noktasında ("Aynı Bahçe"⁸) bu sefer daha küçük boyutlarda küçük yaprakları odağa alarak evrenini genişletiyor. Doğa parçasını daha büyük bir evrene dahil ettiği kadar onu bu küçük mekâna sığdırıyor da.

Yeniden üretilmiş farklı boyutlardaki yaprakların yanında sanatçı buluntu nesne olan dallara ("Sessiz Bahar"⁹) tıpkı oya işler gibi iliştiirdiği yapraklarıyla ona organ nakli yapıyor. Ölüm ve yaşam ikircikliğini üç eserde oldukça sert şekilde görürür kılıyor. Birincisi, caddede tarafında camdan da rahatça görülebilecek şekilde sergilenen ve sergide bel hizasının altında olan tek eser "Uyuyan Güzel".¹⁰ Adına uygun şekilde Çukurcuma caddesini yatay düzlemde kesiyor. Cam bir koruma altında olan eser, şeffaf bir tabut gibi, Schrödinger'in kedisini paradoksundaki gibi ölü mü ve yaşamı birlikte sergiliyor.

İkinci eser büyük duvarın bitişinde yer alan iki dal parçasının birbirine ufak temaslarla yerleştirildiği "Sessiz Bahar". "Sessiz Bahar" "Uyuyan Güzel" in farklı bir versiyonu olarak görülmekle birlikte, esasında ikisi diyalog halinde. "Uyuyan Güzel" ne denli koruma altında ise, "Sessiz Bahar" o denli tehlikelere açık konumda ve göz hizasının üstünde. Üçüncü eser ise tam da "Sessiz Bahar"ın karşısında, galerinin kuytu köşesinde yer alan ve bir video ile desteklenen "Mevsimler".¹¹ Bu üç eseri birlikte incelediğimizde parçası olduğu ağaçtan kopmuş veya koparılmış, hatta işlevsiz hale gelen bu dal parçalarının sanatçının müdahalesi ile yeniden ancak bu sefer doğal olmayan bir organelle, şeffaflaştırılmış yapraklarla, eski formunda yapraklandırıldığı görüyoruz. Form olarak bir dal ve yapraklar görmekle birlikte, aynı zamanda doğal olmayan bir manzara ile karşı karşıyayız. Tıpkı bir milli park veya peyzajlaştırılmış bir yeşil alan gibi...

Özellikle "Mevsimler" eserinde dalların yine yapay bir araç olan video ile renklendirilmesi galeri dahil eserleri saran

beyazlığı dağıtan tek unsur olarak dikkat çekiyor.

Prospektüs

Sergi özenle insansızlaştırılmış gibi. Ancak bu hamle doğaya dönüşü değil, bilim aracılığıyla nesneleştirilmesinin yanında, doğanın anlamlandırılması için verilen bilimsel ve biyolojik çabanın yarattığı huzursuzluğu birlikte deneyimletiyor. Sanatçının, yapraklar üzerinde yarattığı saydamlık, doğal olarak insanın doğa ile meselesine dair de samimiyetini sorguluyor. Yıllarca doğanın insanın yaşamı için tüketilmesi günün sonunda insansız doğa fikrini de güçlendiriyor. Esin Aykanat Avcı, doğanın insansızlaştırılması tarafında mı, yoksa müdahaleleriyle distopik bir doğa evreninin yaşamsal imgelerini canlı tutmaya çalışan özenli bir bilim insanı mı?

Son alternatif, Aykanat Avcı, biyosanat kavramı özelinde doğanın yok oluşunu yani ölümünü müdahaleleriyle birer esere çeviren bir sanatçı. Bunu yüksek perdeden ve protest bir tavırla değil, bilim ile sanatı harmanlayarak sunuyor. Sergiden insansız bir doğa ve doğayı tü-

keten insanlık fikri ile Çukurcu-
ma yokuşunu çıkarken yaşamın,
doğanın ve insanın bütünselli-
ğine dair ihtimallerini sıralama-
ya çalıştım. Bir yandan tüketici-
liğin durdurulamaz yıkıcılığı,
diğer yandan iyileştirici ve dönü-
ştürücü ihtimaller... Dingin-
lik ve yoğunlaşma imkânı sunan
Yaşama İhtimali, tüm gerçek
sanat gibi insanı eyleme çağırır-
yor.

NOTLAR

1) Esin Aykanat Avcı, *Yaşama İhtimali* (23.05 - 05.07.2025) Sim-
bart Project.

- 2) Daire Sanat Açık Atölye Sanatçı Programı, Selin Söl tarafından yürütülen Daire Sanat'ta 2019 yılından beri yılda iki kez düzenleniyor. Bknz: <https://dairesanat.com/index.php/program-hakinda/>
- 3) Nâzım Hikmet, "Yapıcılar Türkü Söylüyor".
- 4) Sergi tanıtım metninden alınmıştır.
- 5) Esin Aykanat Avcı (2025). "Ben Biterim O Başlar, O Biterse Ben Başlarım", Hücreleştirilmiş akantus yaprağı, buzlu cam üzerine desen.
- 6) Esin Aykanat Avcı (2025). "Unutduğum Bitkiler", Hücreleştirilmiş bitkiler, cam, su, ışıklı masa.

- 7) Esin Aykanat Avcı (2025). "Kalıcı Yaşam Serisi", Hücreleştirilmiş yaprak kesiti, aydınlar üzerine desen, ışıklı kutu.
- 8) Esin Aykanat Avcı (2025). "Aynı Bahçe", Hücreleştirilmiş yaprak kesiti, aydınlar üzerine desen, ışıklı kutu.
- 9) Esin Aykanat Avcı (2024). "Sessiz Bahar", Hücreleştirilmiş kartopu bitkisi, buluntu dal.
- 10) Esin Aykanat Avcı (2025). "Uyuyan Güzel", Hücreleştirilmiş kartopu bitkisi, buluntu dal.
- 11) Esin Aykanat Avcı (2024). "Mevsimler", Video yerleştirme, Hücreleştirilmiş yapraklar, buluntu dal, 1920x1080 full HD video, 1'12.

OSMAN OLMUŞ

aşkın hayata dokunduğu yer

-Becca ve Onat'a!
... ve Evie'ye!-

bütün kapılar ardınızda: artık yeni ve büyüğü bir adreste koşturuyor ruhunuz!
adına rest çekilmiş bir coğrafya, şimdi *sıla*: hollanda: hani o rastgele bulduğunuz!
akrep ve yelkovan gibi döndükçe etrafınızda, kendiliğinden bir bütün olduğunuz!
dört *mevsim*: ömrünüzün dönüp dolaşıp geldiği yer: işte siz! ve çocukluğunuz!
— asla vazgeçilmez! —

bu yolculuk çok *özgöl* ve mühürlü: aşkın hayata dokunduğu yer: Becca ve Onat!
sığmaz içimize: çoğalır! çoğaldıkça dilimize hepten pelesenk olur o sonat!
mest eder hepimizi periferisinde! birbirinize pervâne olduğunuz bu *el/î* hayat!
aklınızın içinde cirit atar! bu çokluk: belki de nur topu gibi bir çocuktur: monat*!
— hiç kuşkusuz! —

dokunur dokunmaz gönlümüzden pır diye havalanveren cıvı cıvı bir kuş sürüsü!
eşliğinde belirir: Becca, Onat ve Evie: üçü birden: muhteşem bir bağbozumu büyüğü!
olur olmaz sokaklardan *denize* taşan cümbüşlü bir festivalde sanki selfie! görüntüsü!
görmeye hepimizi coşturan bu aşkın hayata dokunduğu *sakinliğin öyküsü*!
— hep! emsalsiz! —

25.tembi!2024/istanbul